

הכנס השנתי השלישי לתובענות ייצוגיות תקצירי פסיקה שנת 2012

תקצירי הפסיקה הוכנו ע"י: עו"ד אהרון רבינוביץ – גיל רון, קינן ושות'
עו"ד נעמה גולדברג & עו"ד אסף פינק ממשרד עו"ד יעקב פינק ושות'

תקציר פסיקה – שנת 2012 – בית המשפט העליון

רע"א 6790/11 אהרוני נ' דקל (22.1.2012) ✓

אין לאפשר למערער להצטרף כמשיב לבקשת האישור, הואיל ולא ייגרם נזק לערער אם לא יצורף – המשיבים לבקשת האישור הציגו את הטענות הנוגעות לפגיעה שעשויה להיגרם לו. הבקשה הוגשה סמוך למועד הדיון הראשון, למרות שהמבקש וב"כ היו מודעים עוד קודם לכן על קיומו של ההליך, ולא סופק הסבר למועד ההגשה המאוחר. משכך הוכרע, ביהמ"ש לא נדרש לשאלה אם הדרך הנכונה לתקיפת החלטת ביהמ"ש המחוזי היא ע"י בר"ע.

רע"א 7615/11 גלבוץ נגד החברה המרכזית (16.12.2012) ✓

נדחה ערעור בנוגע לשכר הטרחה בהסכם פשרה שהופחת על ידי בית המשפט המחוזי. הטעמים:

- התנהלות דיונית בלתי נאותה – לא צירפו את היועמ"ש כצד בתיק, למרות שהוא הגיש עמדה ביחס להסכם הפשרה. בנוסף, לא צויין בכתב הערעור שהיועמ"ש הגיש עמדה בנוגע להסכם הפשרה.
- ערכאת ערעור לא נוטה להתערב בענייני שכ"ט, וכך גם בנוגע לשכ"ט בתביעה ייצוגית.
- היה פער עצום בין הסעד שהתבקש ובין הסעד שהוסכם.
- על פי נוסח הסכם הפשרה היו טענות מרכזיות בבקשת האישור שהתגלו כחסרות בסיס. עלתה השאלה מדוע שהמשיב לבקשת האישור ירוויח מהפחתת הסכום של שכר הטרחה. השאלה נותרה פתוחה.

רע"א 1926/12 מפעל הפיס נ' וונדר (9.12.2012) ✓

בית המשפט העליון חזר על הלכת פתאל, בה נקבעו מבחנים להתערבות בשלב אישור התביעה כייצוגית, ודחה את בקשת רשות הערעור. (המבחנים): (1) משמעות קבלת התובענה הייצוגית מבחינת הנתבע הייצוגי (2) משקל הסוגיות המתעוררות בבקשת רשות הערעור ביחס לאלה שנותן לדון בהן בתובענה עצמה (3) סיכויי הערעור בבקשה, כאשר לשיקול אחרון זה מקום רק במקרי קצה, נוכח הקושי הפרקטי בבחינת סיכויי הערעור).

✓ רע"א 2458/10 פופיק נגד פזגז (5.2.2012)

זהותו של התובע הייצוגי אינה בעלת משקל מכריע לצורך ההחלטה בדבר אישור תובענה כייצוגית. כך גם בנוגע לדיון בהסכם פשרה, במקרה שיש להחליף את התובע, ניתן לדון בהסכם הפשרה גם לפני ההחלפה.

✓ רע"א 2128/09 הפניקס נ' עמוסי (5.7.2012); דנ"א 5666/12 עמוסי נ' הפניקס (22.10.2012)

יש להגביל את הבירור בשלב האישור לרמה של אפשרות סבירה בלבד. אין הצדקה לערוך בירור מעבר לכך. כאשר מתבקש סעד זהה בשל מספר עילות, די בהכרעה שקיימת אפשרות סבירה להכרעה לטובת התובעים באחת העילות לאישור התובענה (דעת ריבלין. מלצר חולק. נאור משאירה בצ"ע) תובענה ייצוגית יכולה להיות מתאימה גם כשמדובר בסכום גבוה לכל אחד מחברי הקבוצה. נקבע כי תביעה ייצוגית אינה הדרך ההוגנת לבירור עילת הטעיה, שמא התביעה תידחה ויחיד הקבוצה, שהיו יכולים להוכיח הטעיה אישית, ייפגעו.

בהחלטה בבקשה לדיון נוסף נקבע כי הקביעה לפיה תביעה ייצוגית אינה הדרך ההולמת לבירור מחלוקת בקשר לעילת הטעיה מוגבלת למקרה הקונקרטי ואין בה כדי להשפיע על תובענות ייצוגיות אחרות בעילה של הטעיה.

✓ בר"מ 3284/10 עיריית ת"א נ' רסלר (3.12.2012)

נדחתה בקשה לאישור תביעה ייצוגית. לא הוכח מבחינה עובדתית כי קיימת קבוצה וכי העילה לא חלה רק על מבקש האישור. על המבקש מוטלת החובה להוכיח קיומה של קבוצה.

✓ רע"א 6762/12 אי.די.בי נ' כבירי (3.12.2012)

גילוי מסמכים – למרות שחלים כללי מצמצמים על גילוי מסמכים בבקשה לאישור, לעיתים יש מקום להרחיב את כללי הגילוי, כגון כאשר קיימים קשיי הוכחה אינהרנטיים. עם זאת, יש לבחון כל מסמך לגופו, ואת הרלוונטיות שלו.

✓ בש"מ 6141/12 פסיפיק נ' עיריית הרצליה (25.11.2012)

נדחתה בקשה לאיחוד תיקים לפי סעיף 7(א) לחוק תובענות ייצוגיות. נקבע כי במקרה הזה עדיף לעכב את ההליכים בכל התביעות מלבד באחת מהן שנמצאת בשלב מתקדם, ורק לאחר מכן לשקול אם לאחד את התיקים. זאת כיוון שהאיחוד במקרה הזה יגרום לסרבול ההליכים והארכתם, ולא ליעילות.

✓ בר"מ 4303/12 אינסלר נ' מועצה איזורית עמק חפר (22.11.2012)

שיקולים בבקשה לתיקון בקשה לאישור תביעה ייצוגית – בתביעה ייצוגית הכף נוטה עוד יותר מהרגיל לאפשר תיקון של בקשת האישור, בין היתר הואיל ומדובר בטובת הציבור, המיוצג על ידי מבקש האישור.

✓ ע"א 7052/12 אגמון נ' התחנה המרכזית (22.11.2012)

הפקדת ערבון – החשיבות הציבורית של ההליך הייצוגי אינה נימוק מכריע לפטור מערבון, אך עשויה להשפיע על שיעור הערבון.

✓ ע"א 4345/10 מחלב נ' רשות המיסים (20.11.2012)

ס' 11 לתוספת השנייה לחוק תובענות ייצוגיות כולל שתי דרישות מצטברות: (1) קיום גבייה ע"י הרשות (2) שהגבייה תיעשה שלא כדין. במקרה זה, גם אם בוצעה גבייה - היא נעשתה כדין, ועל כן אין עילת תביעה לפי החוק.

בהערת אגב נאמר כי לא ברור שיש מקום לאפשר לחברה בפירוק מרצון להגיש בקשה לאישור תובענה ייצוגית, אך לא נקבעו מסמרות בענין.

✓ ע"א 3948/11 חגי נ' פרטנר (20.11.2012)

אושרה החלטת המחוזי לדחות את בקשת האישור למרות שהוכחה עילת תביעה אישית, הואיל ולא הוכח כי מדובר בשיטה, וכי קיימת קבוצה. בית המשפט העיר שהעובדות שהוצגו אכן מעוררות חשד, אך אין מקום במקרה זה לחלוק על מסקנות עובדתיות של הערכאה הדיונית.

הדרך להתגבר על בעיית חוסר מידע היא באמצעות דרישת מידע בשלב הראשון של ההליך, ולא לחכות לשלב התובענה הייצוגית.

עם זאת, בוטלו ההוצאות שנפסקו על ידי המחוזי.

✓ ע"א 919/12 בן הרוש נ' בזק (14.11.2012)

נדחה ערעור על החלטת בית המשפט המחוזי להפחית משכר הטרחה המומלץ. המשיבה לא התנגדה לקבלת הערעור. היועמ"ש התנגד. נקבע באופן עקרוני שאין להתערב, בין היתר בשל החשש שמא הסדר פשרה משרת את האינטרסים של התובע הייצוגי ופרקליטו.

✓ עע"ם 7099/11 חזות נ' עיריית קריית מוצקין (14.11.2012)

בית המשפט המחוזי אישר את התביעה כייצוגית בגין החזר אגרת אשפה, וקבע, בשל אינטרס הציבור (סעיף 8(ב) לחוק), כי ההשבה תוגבל רק לתקופה שמהגשת בקשת האישור. קביעה זו נדחתה על ידי בית המשפט העליון, שכן ההגבלה הזו לא מתאימה לשלב המוקדם שבו נמצא ההליך – אישורו כתובענה ייצוגית.

✓ רע"א 4328/12 שירביט נ' קובובסקי (22.6.2012)

נדחתה בקשה רשות ערעור של המשיבים לבקשת האישור בנוגע להגדרת הקבוצה. נקבע כי מן הסתם בית המשפט ייתן דעתו לטענות אלה במסגרת הדיון בתובענה הייצוגית, וכי ניתן יהיה להעלותן בשלב הערעור על ההחלטה בתביעה הייצוגית.

✓ רע"א 1197/10 בנק לאומי נ' אסטוריה (16.5.2012)

על בסיס הלכת פתאל נדחתה בקשת רשות ערעור על החלטה לאשר תביעה ייצוגית, תוך שמירת הזכות להעלות את כל הטענות בערעור על פסק דין בתביעה הייצוגית.

✓ רע"א 4067/12 קל אוטו נ' כהן (20.8.2012)

בוטלה החלטה של בית המשפט המחוזי שהורה על גילוי מסמכים רחב מדי. זכות הגילוי בבקשת אישור לתביעה ייצוגית הינה מצומצמת בהיקפה מזכות הגילוי והעיון בהליכים אזרחיים רגילים.

✓ ע"א 2718/09 גדיש נ' אלסינט (28.5.2012)

די בכך שסיכויי התביעה הייצוגית סבירים כדי לאשר את התביעה כייצוגית, גם אם השאלות שעתידות להתברר בהליך גופו קשות ומורכבות, ולמרות שעל מבקשי האישור יהיה לעבור כברת דרך לצורך הוכחת טענותיהם.

הדרישה לשאלות משותפות מכוונת לשאלות המהותיות, ולא לכל השאלות.

לפני שבית משפט דוחה בקשת אישור בשל העדר הומוגניות עליו לבחון אפשרות לבחון אפשרות לחלוקה לתתי קבוצות, וכן אפשרות למתן פסק דין הצהרתי המתאים לכל חברי הקבוצה כדי שיוכלו להמשיך משלב זה בתביעות אישיות.

משקיעים מוסדיים הם תובעים מתאימים וראויים.

נעשה שימוש באפשרות להורות על צירוף בא-כח מייצג לקבוצה.

✓ ע"א 2046/10 שמש נ' רייכרט (23.5.2012)

פסיקת שכר טרחה – צויין באופן מיוחד השיקול של הפער בין הסעד המבוקש ובין הסעד שהתקבל, נוכח העדר חסם על התובע מתביעת סכומים משמעותיים. וכן את השאלה האם היה צורך בתביעה הייצוגית כדי להגיע לתוצאה.

לאף גורם אין אינטרס אמיתי לפקח על שכר הטרחה של בא כח הקבוצה מלבד בית המשפט.

נבחנו שתי שיטות – שיטת השעות ושיטת האחוזים. שיטת השעות נדחתה כאשר מדובר בסעד כספי.

בית המשפט השאיר בצ"ע את השאלה מה לעשות כאשר מדובר בסעד שאינו כספי.

בשיטת האחוזים – שכר הטרחה ייגזר מהסכום שנגבה בפועל ולא מהסכום שנפסק, הואיל ויכול להיווצר פער בין הסעד שנפסק או סוכם ובין הסכום שחולק בפועל.

שכר הטרחה צריך להיקבע בשיעור מדורג. ככל שסכום הזכייה גדל כך השיעור קטן.

במקרה זה נקבע שיעור של 25% עד סכום של 5 מליון ש"ח; שיעור של 20% בין 5 מליון ל-10 מליון ש"ח ושיעור של 15% על סכום הגבוה מ-10 מליון ש"ח.

✓ ע"א 5503/11 דבח נ' דינרי (18.1.2012)

אושרה החלטה של בית המשפט המחוזי למחוק בקשה לאישור תביעה ייצוגית ולנהל בקשה שהוגשה באיחור, הואיל ומגיש הבקשה המוקדמת לא הודיע על כך לפנקס התובענות הייצוגיות.

תובע שאינו ממלא אחר החובה לעדכן את הרישום בפנקס, מעלה שאלות תובענה אודות ההנחה שינהל את התובעה באופן הטוב והיעיל ביותר.

נשאר בצ"ע מה יקרה אם מגיש התובענה השנייה בזמן יודע על הגשת הראשונה שלא נרשמה בפנקס (הוצע כי לפתרון קשר לעקרון תום הלב).

✓ עע"מ 7373/10 לוי נ' צה"ל (13.8.2012)

תשלום מסוים נכנס לגדרי פריט 11 לתוספת רק אם נדרשת הסמכה בדין כדי להטילו, כמעין מס. גביית פרמיית ביטוח מגמלאים אמנם איננה מחיר אך היא גם אינה מס או תשלום שנדרשת לו הסמכה בדין, ולכן לא נכנסת לפריט 11.

✓ ע"א 1834/07 קרן נ' פקיד שומה (12.8.2012)

גמול לתובע מייצג מהווה הכנסה שמקורה בעסקת אקראי בעלת אופי מסחרי בהתאם לס' 2(1) לפקודת מס הכנסה, הואיל ועיקר תפקידו של התובע המייצג הוא מעין יזמי ויש לראות בתביעה ביצוע עסקה מסחרית.

תקציר פסיקה – שנת 2012 – בתי המשפט המחוזיים

✓ ת"א (ת"א) 2370/08 גליזר נ' דומיקאר (7.11.2012)
הדיבורים "צרכן" או "לקוח" המנויים בתוספת השנייה לחוק אינם כוללים את מי שביודעין ובמתכוון רוכש שירות על מנת להצמיח לו עילת תביעה. הגשת תביעות דומות במהותן למספר בתי משפט שונים, בזו אחר זו, אינה עולה בקנה אחד עם דרישת תום הלב.

✓ ת"צ 55296-12-11 רוטמן נ' פלאפון (6.12.2012)
את הטיעון המשפטי המראה, במידת הסבירות הראויה, כי התובע המייצג עומד בכל תנאי הסף הנדרשים לאישורה של התובענה כייצוגית, חייב המבקש לפרט כבר במסגרת בקשת האישור. לא די באזכור סתמי וכללי של הוראות החוק ושל העילות המשפטיות, או בטענות סתמיות וכלליות בדבר התקיימותם של יתר תנאי הסף.

✓ ת"צ 28098-05-11 הרפז נ' רשות שדות התעופה (5.12.2012)
גם במצב בו הוקנתה לרשות סמכות ביצוע וזו בחרה באופן לגיטימי להעביר את סמכות הביצוע ולייתר לעצמה סמכות פיקוח בלבד, לא ניתן לברר בהליך של תובענה ייצוגית, בהתאם לסעיף 3 לחוק.

✓ ת"צ (מחוזי-מרכז) 1018-03-08 סלקום ישראל נ' טל פתאל (21.2.2012)
עוכב ביצוע פסק דין בתביעה ייצוגית, למרות שמדובר בפסק דין כספי.

✓ ת"צ (מחוזי-י"ם) יעקב סבו נ' חברת השקעות דיסקונט בע"מ (4.3.2012)
התקבלה בקשה לזימון עד. אין מניעה לזמן עד רלוונטי, כאשר אלה שהגישו תצהירים אינם יכולים להעיד על האירועים הנדונים.

✓ ת"צ 39938-08-11 וקיים נ' עירית קרית גת (30.10.2012)
ככלל, יש לראות בהפסקת הגביה, בהתאם לסעיף 9(ב) לחוק תובענות ייצוגיות, כהודאת הרשות בכך שהגביה נעשתה שלא כדין.

✓ ת"צ (מחוזי-מרכז) 6493-01-10 גינר נ' השטיח המעופף בע"מ (12.1.2012)
אין לחשב את הסכום שבגדר הסדר קופונים כשוויו המוצע. בנסיבות אותו מקרה נקבע כי יש לחשב את ההסדר הקופונים לפי שיעור של 50% משווי, לשם הערכת סכום הפשרה.

✓ ת"צ (מחוזי-ת"א) 1403/08 ר"ח חן לבון נ' סלקום (20.1.2012)
הצדדים הסכימו על הסתלקות, ותרומה של 350,000 ש"ח, והחזר הוצאות בסכום של 139,000 ש"ח. בית המשפט אישר.

✓ ת"צ (י-ם) 9535-03-12 מונצ'רס נ' חברת הגיחון (25.7.2012)

כאשר אין זהות בין המחוקק לבין הרשות הגובה בפועל, לא ניתן לתקוף את החקיקה בצורה עקיפה בדרך של תובענה ייצוגית.

✓ ת"צ (ת"א) 1691-04-10 דיאב נ' הפניקס חברה לביטוח (15.10.2012)

לבית המשפט נתונה הסמכות למנוע שימוש לרעה בהליכי משפט בדרך של מחיקת תביעה והגשתה מחדש על מנת להשיג מותב אוהד.

✓ ת"צ (מרכז) 39947-11-44 אשכנזי נ' מרחבים ירוקים-גאון (10.10.2012)

בקשת אישור נמחקה על הסף בהעדר עילה (נקבע כי מסעיף 4 לחוק חניה לנכים לא עולה חובה גורפת של חניון בכלל, ושל חניון המשרת מקום ציבורי בפרט, לפטור בעל מוגבלות מתשלום בעד חניה).

✓ ת"צ (ת"א) 1745/19 פישמן נ' חברת החשמל (14.10.2012)

ניתן לבסס תובענה ייצוגית על הוראות חוק הגנת הצרכן גם במקום המנוהל על ידי המושל הצבאי. לגבי יישובי גוש עציון קיימת סטייה מהממוצע הארצי. המבחן הוא מבחן התוצאה קרי: אספקת חשמל תקינה. תקינות במקרה זה היא לפי הממוצע הארצי.

✓ ת"מ (ת"א) 115-07 מנירב נ' מדינת ישראל (13.8.2012)

יש לפרש את ס' 21 לחוק תובענות ייצוגיות כך שהתביעה תחול על התקופה שהחל מ-24 חודשים לפני הגשת בקשת האישור ועד ליום אישור התובענה הייצוגית.

✓ עע (ארצי) 132/10 בוסקילה נ' סער בטחון (3.9.2012)

הסייג בסעיף 10(3) לתוספת השנייה לחוק תובענות ייצוגיות (המגדיר "תביעה" – למעט תביעה של עובד שחל עליו הסכם קיבוצי המסדיר את תנאי עבודתו, והמעביד של אותו עובד או ארגון מעבידים שהוא חבר בו, צד להסכם הקיבוצי) – אינו בבחינת הוראה גורפת, אלא בבחינת טענה הגנה שהנטל להוכחתה על הטוען לתחולת הסייג. הסייג לא יחול כאשר: לא יושמו בפועל תנאי העבודה המוסדרים בהסכם הקיבוצי המעגן את הזכות שבמחלוקת; המעסיק העלה לראשונה בחוסר תום לב דבר קיומו של ההסכם הקיבוצי ותחולתו עליו בעת הגשת הבקשה לאישור התובענה הייצוגית; ארגון העובדים היציג לא עשה, ואינו עושה, הנדרש ליישומן בפועל של ההוראות הקיבוציות בהסכם.

✓ ת"צ (מרכז) 16280-03-11 קופמן נ' מפעל הפיס (28.8.2012)

אם תביעה נדונה לגופה והוכרעה בית המשפט לא ייזקק לתביעה נוספת בין אותם הצדדים או חליפיהם אם היא מבוססת על עילה זהה. כאשר צד להליך מעלה טענה בדבר השתק עילה, המבחן לו נזקק בית המשפט הוא אם על פי מהות הדברים מדובר בשתי התדיינויות הנוגעות לאותו עניין עצמו ואם הזכות או האינטרס המוגן שנפגעו בשתי התביעות זהים. כן בוחן בית המשפט את מידת הדמיון בתשתית העובדתית הניצבת ביסוד שני ההליכים. מעשה בית דין אינו חל רק לגבי פלוגתאות שהועלו על ידי בעלי הדין בהליך משפטי קודם, אלא אף על טענות שהיה על בעלי הדין להעלותם במסגרת הליך זה.

✓ דמ"ש (ת"א) 10778-07-11 סאולוב נ' קלינור שירותים לישראל (18.9.2012)

אין מקום להחיל על תובעים בתובענת ייצוגיות דרישה לפנייה מוקדמת. הטלת חובה כאמור תבטל את ההרתעה מפני הפרה, שכן מעביד לא יירתע מלקפח את זכויות עובדיו בשל הוראות החוק, שכן תמיד יוכל לסמוך על כך שכאשר יפנה העובד הוא ישלם לו את תביעתו האישית.

כאשר ארגון עובדים אינו נאבק בעניין מסוים, ראוי הוא לאפשר לעובדים בודדים להגיש תובענה ייצוגית.

העובדה שלא קיים ועד עובדים במקום עבודה מסוים מהווה שיקול כבד משקל בעד אישור תביעה המוגשת על ידי עובד כייצוגית.

✓ ת"צ (מחוזי-ת"א) 28063-05-11 בסלר נ' טיב רשתות בע"מ (29.1.2012)

נמחקה בקשת אישור בהסכמה, לאחר תיקון מעשה ההטעיה שהוסבר כתקלה, ובית המשפט פסק שכ"ט וגמול.

✓ ת"מ (מחוזי-ת"א) 10803-12-10 פלאפון נ' חיון (4.1.2012)

מחיקת כתב תשובה עקב צירוף מסמכים נוספים שנועדו לתקן את בקשת האישור חסרת הבסיס שהוגשה.

✓ ת"צ (מרכז) 36086-07-11 חרסט נ' ידיעות אינטרנט (19.9.2012)

תנאי להגשה מבוזרת של בקשות העוסקות באותו עניין על ידי אותה קבוצת מבקשים ובאי כוח הוא שקיפות מלאה, החל מרגע ההגשה - רישום מיידי של הבקשות בפנקס וכן דיווח מפורט בבקשת האישור. ללא שקיפות כזו, מגיש הבקשות נוהג בחוסר תום לב דיוני.

דוקטרינת "זוטי דברים" בהקשר תובענות הייצוגיות מעוררת קושי בשל הניגוד הלכאורי שבין הדוקטרינה לבין אחת התכליות של התובענה הייצוגית - הרתעת מזיקים פוטנציאליים מפני הפרת הוראות החוק, גם כאשר מדובר בנזקים קטנים. בית המשפט הציג את העקרונות ליחס בין שני השיקולים.

קיימת חשיבות לפנייה מוקדמת טרם הגשת בקשה לאישור תובענה ייצוגית, ביחוד במקרים בהם הפנייה הינה לתיקון עוול צופה פני עתיד וכן כאשר תיקון העוול יכול להיות אחיד לכלל חברי הקבוצה.

✓ ת"צ (ת"א) 1573-10-11 נירם חומרי גלם וציוד דפוס נ' פזומט (29.7.2012)

יישום רחב של הלכת עמוסי בעניין עילת ההטעיה – מעצם טיבו וטבעי של ההליך הייצוגי, לא ניתן במסגרתו להידרש לבירור פרטני של נסיבות ההטעיה – לא ביחס ללקוחות של כל אחת מן החברות הנתבעות בנפרד, ולא בכלל. ככל שתובענה נשענת על עילת ההטעיה, התובענה הייצוגית אינה הדרך ההוגנת לדון בה.

✓ ת"צ (מרכז) 35233-01-12 קרואני נ' המוסד לביטוח לאומי (23.7.2012)

בקשה לאישור תובענה ייצוגית נגד המוסד לביטוח לאומי בעניין פטור מתשלום חנייה במקום ציבורי לפי חוק חנייה לנכים נדחתה. נפסק (בצער) כי עילת התביעה אינה נכנסת בתוך אף חלופה בתוספת השנייה לחוק, שכן למרות שהמדינה עשויה במקרים מסוימים להוות ספק, בעניינו אין מדובר בתביעה המתייחסת להיבט מסחרי-פרטי של פעולת הביטוח הלאומי, אלא בתביעה המתייחסת למכלול הפונים למשרד – שרובם ככולם מבקשים לממש את זכאותם מכח החוק או להסדיר את חבויותיהם כלפי הביטוח הלאומי, קרי,

פעילות המשרד במישור הציבורי-שלטוני ולא בפעילות מסחרית-פרטית. המחוקק נקרא לשנות את חוק חנייה לנכים כך שיכיל את האפשרות להגיש מתוכו תובענה ייצוגית.

✓ ת"צ (ת"א) 38023-09-11 פרלמוטר נ' אברהם נאמן משרד עורכי דין (16.7.2012)

מדובר בקבוצה קטנה מדי לצורך אישור תובענה כייצוגית – קבוצה מוגדרת ומצומצמת המתגוררת בבניין אחד. כולם מודעים לזכויותיהם. בנסיבות אלה, הרציונל העומד מאחורי מנגנון התביעה הייצוגית אינו מתקיים. המקרים הטיפוסיים בהם תובענה ייצוגית צפויה להיות הדרך המתאימה - אנשים אינם מודעים לזכותם, או שאין להם תמריץ לפתוח בהליך בשל הסעד הנמוך, או שלא ניתן לאתרם.

✓ חב"ר (ת"א) 35534-06-11 קוצ'נסקי נ' שירותי בריאות כללית (27.6.2012)

האם קופת חולים היא רשות לצורך חוק תובענות הייצוגיות? ההליכים עוכבו עד למתן הכרעה על ידי בית הדין הארצי בשאלה. בנוסף, גם אם אכן עשויה להיחשב רשות, הקביעה איננה אבסולוטית, אלא תלוית נסיבות.

✓ ת"צ (מרכז) 44751-03-10 בן סימון נ' הוט (8.7.2012)

די בכך שהסדר הפשרה נחתם בין התובעים לבין מי שלא הזכרה כנתבעת בבקשה לאישור התובענה כדי שלא לאשרו. מקום שלא בוצעה השבה של כספים שנגבו ביתר ושל הפרשי הצמדה וריבית בגינם, ושמדובר בסכומים קלים לחישוב, יש לאתר את חברי הקבוצה ולבצע השבה לידיהם, ולא לאשר הסדר לפי סעיף 20(ג) לחוק (סעד לטובת הציבור או אחר).

✓ ת"צ (ת"א) 23132-11-10 סופר נ' מט"ח 24 (21.7.2012)

בקשה לצירוף תובע ייצוגי - יש להתייחס במשנה זהירות. על המבקש להראות סיבה טובה ולהצביע על הערך המוסף ועל תרומתו הממשית לניהול ההליך. במקרה הנדון נדחתה בקשת הצירוף. נקבע כי הצירוף אינו נחוץ כדי לאפשר לבית המשפט להכריע ביעילות ובשלמות בשאלות הכרוכות בתובענה.

✓ ת"צ (מחוזי-מרכז) 10823-05-09 גמבשו נ' יש (14.2.2012)

לא נפסק גמול ושכר טרחה, הואיל ומיד עם פניית המבקש למשיבה, לפני הגשת בקשת האישור, המשיבה הודיעה כי היא תשיב את הכספים ללקוחות, ולמרות זאת התובע התעקש לנהל את התובענה.

✓ ת"צ (מחוזי-מרכז) 4274-01-08 דניאל וייס נ' בנק מזרחי טפחות בע"מ (16.2.2012)

הסכם הפשרה כולל התחייבות של הבנק להוסיף הבהרות בטופס הפקדת פיקדון. בית המשפט הפחית את שכר הטרחה ואת הגמול ל-180,000 ש"ח ו-50,000 ש"ח, הואיל ובקשת האישור מעלה קשיים ולא ברור שהיתה מתקבלת.

✓ תא (ת"א) 1437/09 פלד נ' אול יו ניד (11.6.2012)

נדחתה בקשה לאישור תובענה ייצוגית על פי חוק הספאם, שכן התובע לא הוכיח את נזקו. בתובענה ייצוגית לא ניתן לתבוע פיצוי ללא הוכחת נזק, וניתן לתבוע רק על פי פקודת הנזיקין. המבקש איננו תובע מייצג הולם, הואיל והגיש את התובענה בחופזה מבלי להמתין לתשובת ב"כ המשיבות, אשר ביקשו לברר את תלונתו; עתר לסעד אותו לא ניתן לתבוע בתובענה ייצוגית ונמנע מלתקן את הבקשה גם לאחר שהופנתה תשומת לבו לכך, ועוד. ספק אם ניתן להתיר לעורך דין לשמש הן כתובע מייצג והן כבא-כח הקבוצה כולה.

✓ ת"צ (ת"א) 38194-07-10 ספיר נ' פלאפון תקשורת (3.6.2012)

יישום שיטת האחוזים שנקבעה בעניין שמש נ' רייכרט (ע"א 2046/10) במסגרת פסק דין בתביעה ייצוגית. מכיוון שהסכום שנפסק נמוך יחסית, יש לקבוע מדרגה אחת לשכר הטרחה. על 1,180,936 ש"ח נפסק שכ"ט של 180,000 ש"ח (מעבר לשכ"ט של 30,000 ₪ שנפסק בהליך הביניים, שהיה בו כדי לשפות את עורך הדין רק על חלק מטרחתו), וגמול לתובע המייצג של 40,000 ש"ח.

✓ ת"צ (חי') 34200-06-11 אקו-טק נ' חברת כרטיסי אשראי לישראל (21.5.2012)

גם על בקשה לגילוי מסמכים בתובענה ייצוגית חלה הדרישה למשלוח בקשה לצד שכנגד טרם פניה לבימ"ש. עצם העובדה כי המבקשים עותרים לגילוי מסמכים, אין בה כדי להצביע בהכרח כי תנאי הסף לצורך אישור התובענה אינם מתקיימים.

✓ תנ"ג (ת"א) 21785-02-11 בן עמי נ' מנורה מבטחים החזקות (29.5.2012)

אושר הסכם פשרה בתביעה נגזרת, אולם שכ"ט עו"ד הופחת משיעור של 12% (מתוך 13.8 מליון ₪), נפסק 10% בתוספת מע"מ ובתוספת 80,000 ₪ החזר הוצאות.

✓ ת"צ (ת"א) 40550-12-10 יעקבי נ' עיריית גבתיים (28.5.2012)

דיני עשיית עושר ולא במשפט מהווים את העילה הטבעית בתביעות להשבת תשלומי חובה שגבתה רשות שלא כדין. אף אם קיים הסדר פשרה שהתקבל במסגרת תובענה מנהלית קודמת שעניינו בתשלומי חובה שבהם עוסקת התובענה המאוחרת, אין כל הצדקה ליתן לרשות הטבה נוספת בדמות חסינות מפני הפרת הדין בעתיד, עליה ניתן לתבוע בשנית. עקרון החוקיות גובר על הסתמכות המשיבה בנסיבות ענייננו.

✓ ת"צ (י-ם) 3362/09 אייזן נ' סלקום ישראל (24.5.2012)

נפסקו הן גמול לתובעים המייצגים והן שכ"ט עו"ד. אחד התובעים הוא גם מייצג, אך אין בכך כדי לפגום, כיוון שייזום ההליך והסיכון שבחיוב בהוצאות, אינם עניינים הבאים לידי ביטוי בשכר טרחת עו"ד, וייצוג משפטי אינו בא לידי ביטוי בגמול לתובע. הסכום שהומלץ גבוה ביחס לסך הפשרה, אלא שסך הפשרה גבוה ביחס לסכום המקסימאלי שניתן היה לקבל ממיצוי ההליך עד תומו, ועל כן הסכום מאושר.

✓ ת"צ (מרכז) 50063-07-10 לוין נ' פרטנר (23.5.2012)

בית המשפט הוסיף לגמול שהומלץ. במקום סכום של 5,550 ₪ לכל אחד מהמבקשים נקבע סכום של 15,000 ש"ח לטובת אחד המבקשים (שתרם באופן משמעותי) ו-7,500 ₪ לטובת המבקשת האחרת.

✓ ת"צ (ת"א) 15786-02-10 חממי נ' מטרו מוטור שווק (7.5.2012)

יש לנקוט גישה זהירה ביחס לבקשות אישור שהסעד היחיד שנתבע בהן הוא הצהרתי או צו עשה, למרות שלקבוצה נגרם נזק כספי. למרות החיסכון בזמן שיפוטי, אין בכך כדי להצדיק בכל המקרים הגשת תובענה ייצוגית לסעד הצהרתי בלבד.

ת"צ (חי') 29499-12-11 חן נ' שלמה sixt רשת מוסכים ושרותי דרך (2.5.2012) ✓

תקנה 2(ו) לתקנות תובענות ייצוגיות מצמצמת את האפשרות לחייב מבקש בהפקדת ערובה עוד יותר מתקנה 519 לתקסד"א.

ת"צ (מרכז) 4263-03-11 אשל היאור נ' חברת פרטנר תקשורת (5.4.2012) ✓

מערכת היחסים בין התובע המייצג לבין בא הכוח המייצג היא ייחודית, ומבטאת מודל יחסים אופקי. לכל אחד משניהם ניתן מעמד עצמאי. לאחר אישור התובענה הייצוגית ובחינת ביהמ"ש את כשירות בא הכוח המייצג, התובע המייצג אינו יכול לבטל את מינוי בא הכוח. בא הכוח משמש כנאמן ושלוח של הקבוצה, ולא רק של התובע המייצג. הוא עלול למצוא עצמו במצב של ניגוד אינטרסים בין טובת התובע ובין טובת הקבוצה.

ת"צ (י-ם) 27643-06-11 מילר נ' עיריית מעלה אדומים (20.3.2012) ✓

חוק בימ"ש לעניינים מינהליים אינו מסמך את בית המשפט לעניינים מינהליים לברר עתירות שעניינן החלטות של רשויות הפועלות באיזור ומכוח סמכות המפקד הצבאי, אלא מכח קביעה מפורשת בחוק. קביעה כזו אינה מצוייה בחוק תובענות ייצוגיות, ועל כן תביעה לפי ס' 6(ב)2 לחוק תובענות ייצוגיות, תביעה להשבת סכומים שגבתה רשות, ושעליה להתברר בביהמ"ש לעניינים מינהליים, אינה מאפשרת הגשת תביעה ייצוגית נגד עיריית הפועלות באזור ומכח סמכות המפקד הצבאי.

ת"צ (מחוזי-ת"א) 14227-04-11 פלד נ' פנומנל החזקות בע"מ (3.5.2012) ✓

נקבע כי לבית המשפט הכלכלי אין סמכות לדון בתביעה ייצוגית נגד קופת גמל, הואיל ומדובר בתביעה צרכנית שאינה ענין כלכלי.

ת"צ 2370-08 (מחוזי-ת"א) יוליה גליזר ואחרים נ' דומיקאר בע"מ ✓

בית המשפט דחה את הבקשה לאישור תובענה ייצוגית. קבע כי המבקשים אינם "צרכן" ואין להם זכות עמידה "בפני בית המשפט מכוח חוק תובענות ייצוגיות. התנהלות תקינה ובתום לב, הם מתנאי היסוד אותם מעמיד ביהמ"ש נגד עיניו עת הוא בוחן את הבקשה. התנהלות בתום לב היא מתנאי היסוד אותם מעמיד ביהמ"ש נגד עיניו עת הוא בוחן את הבקשה. אין להתיר הגשת תובענה ייצוגית בזמן שהמבקש מפר במודע ובחוסר תום לב את חוזה ההשכרה "כדרך וכשיטה, כשהמטרה בהתנהלות זו הינה ליצור פס ייצור של תובענות ייצוגיות משיקולי גמול ושכר.

ת"א 1179-09 (מחוזי-ת"א) מרקוסון סילביו נ' דקלה חברה לביטוח בע"מ (2.7.2012) ✓

דיון האם יורש יכול לשמש תובע ייצוגי – יש לבחון את מכלול הנסיבות, והאם דרך כזו תסרב את הדיון. באותו מקרה בית המשפט איפשר זאת ליורש, שגם ידע את העובדות מידיעה אישית.

✓ ת"צ (מרכז) 12201-02-10 ליטבין נ' בנק המזרחי טפחות (12.2.2012)
הוטל על ב"כ המבקש והקבוצה לבחון את יישום הסכם הפשרה. בהתאם פוצל תשלום הגמול ושכ"ט – 70% ישולם מיידית, ו-30% לאחר הודעה על סיום הסדר הפשרה.

✓ תל"א (י-ם) 1459/09 בניאן נ' מכבי שירותי בריאות (9.1.2012)
קופת חולים אינה רשות. זאת למרות קביעה קודמת של ביה"ד הארצי לפיה קופ"ח היא רשות ציבורית, ובהתאם לפסיקה של ביהמ"ש העליון. השירותים הניתנים על ידי קופ"ח הינם בעלי אופי צרכני, ולכן קופ"ח הינן "עוסק" כאמור בחוק להגנת הצרכן. [קיימים 2 תיקים בערעור לביה"ד הארצי לעבודה בעניין זה]

✓ ת"צ (מחוזי-מרכז) 26968-01-11 סימון נ' עיריית כפר סבא (18.1.2012)
נדחתה בקשת אישור עקב הודעת חדילה שניתנה באיחור, הואיל והרשות הודיעה שהיא תשיב את הכספים בגין התקופה שבין המועד הקובע להודעת חדילה ובין הודעת החדילה בפועל.

✓ ת"א 1566-09 (מחוזי תל-אביב) פלדמן נ' יקבי כרמל בע"מ (5.2.2012)
ביהמ"ש אישר הסדר פשרה אך דחה בקשה לפסיקת שכ"ט וגמול לתובע וב"כ בקובעו כי לא היתה עילת תביעה: "במקרה הנדון, דווקא הנתבעת/המשיבה היא זו הזכאית להוצאות ולא התובע, באשר הבקשה לאישור התובענה הייצוגית הוגשה ללא בסיס עובדתי איתן, וכדי להדוף את הנטען נדרשה הנתבעת/המשיבה להוצאות לא מעטות."

✓ ת"צ (מחוזי-חיפה) 4195-04-09 אורנה רייכין נ' בתי זיקוק לנפט בע"מ (13.2.2012)
בית המשפט דחה את עמדת היועץ המשפטי לממשלה כי יש למנות בודק, ואישר את הסכם הפשרה.

תקציר פסיקה – שנת 2012 – ערכאות נוספות

✓ ע"ע (ארצי) 132/10 בוסקילה נ' סער בטחון בע"מ (3.9.12)
ביה"ד רבע כי ניתן להגיש ייצוגית אפילו במקומות עבודה שבהם ישנו הסכם קיבוצי, כאשר מבחינה עובדתית של הנסיבות במקרה האמור ניתן להיווכח כי המעסיק לא קיים את הוראות ההסכם וכי ארגון העובדים לא פעל בעניין ולא אכף את ההסכם. וזאת על אף הוראות סעיף 10 לתוספת השניה אשר לכאורה מגנות על הנתבעת במקרים כאלה.

דמ"ש 10778-07-11 סאולוב ילנה נ' קלינור שירותים לישראל בע"מ (18.9.12) ✓

ביה"ד דן בשאלת דרישת הפנייה המוקדמת למעביד טרם הגשת ייצוגית וקבע כי נוכח תכליותיו של חוק תובענות ייצוגיות אין דרישה מחייבת לפנייה מוקדמת. דרישה שכזו עלולה לגרום לכך שכאשר עובד יפנה בפניה מוקדמת אל המעסיק, ישלם המעסיק את דרישתו ויאייץ את עילת התביעה האישית של התובע. ביה"ד חזר על ההלכה הקבועה באביב שירותים משפטיים בעניין זה.

ת"צ (ירושלים) 21679-11-11, שורץ ואח' נגד אמות השקעות ואח' (1.1.12) בימ"ש שלום ✓

השאלה - האם ניתן להגיש תובענה ייצוגית ותובענה קבוצתית בעת ובעונה אחת? (והתשובה בפשטות - בנסיבות שלפנינו כן) לפנינו תובענה קבוצתית בה עותרים שבעת המבקשים-תובעים כנגד שש המשיבות. בקליפת אגוז, המבקשים מבקשים מבית המשפט להכיר בתביעתם כתובענה קבוצתית בהתאם לסעיף 10 לחוק למניעת מפגעים סביבתיים (תביעות אזרחיות), תשנ"ב - 1992. אלא שבאותה עת ממש הגישו מבקשים אלו תובענה ייצוגית בבית המשפט המחוזי בתל - אביב.

אלא שהמקרה שלפנינו שונה לחלוטין משום שהסעד וההליכים רחוקים מלהיות שווים. על פי החוק למניעת מפגעים הסעד העיקרי הנדרש הוא סעד של צו לגורם המפגע להסיר את המפגע ו/או לתקן את המעוות ו/או להימנע ממעשים הגורמים למפגעים (הכל כמופיע בסעיף 2 לחוק). לעומת זאת, הסעד העיקרי בחוק תובענות ייצוגיות הוא סעד של פיצוי כספי. לאור זאת אישר בית המשפט כי ניתן להגיש תובענה קבוצתית לפי החוק למניעת מפגעים סביבתיים במקביל להגשת תובענה ייצוגית באותו נושא כל עוד שהסעדים המבוקשים אינם זהים.

התקצירים מיועדים לעיון ראשוני ואינם מהווים חלופה לעיון מעמיק בפסקי הדין.

תקציר פסיקה של שנה זו ושל שנה קודמת וכן מצגת הכנס ניתנים לצפייה באתר המרכז בכתובת:

www.knowit.org.il

ניתן להיעזר גם בתקצירים המופיעים באתר nevo.co.il

כן ניתן לעיין ב4 ניוזלטרס המופצים בתחום זה:

משרד רון גזית רוטנברג ושות': <http://www.rgrlaw.co.il/resources.asp?c=10>

הקליניקה לתובענות ייצוגיות: <http://classaction.idc.ac.il/newsletter.php?act=cat&id=13>

משרד עו"ד רונן עדיני: <http://www.ronenadini.co.il/template/default.aspx?catid=3>

משרד עו"ד ארדניסט בן נתן ושות': <http://www.ebnlaw.co.il/he/Home.aspx>